

LJUDSKA PRAVA I COVID-19

Analiza izmene pravnog okvira tokom vanrednog stanja i uticaj na uživanje ljudskih prava

Pravo na pravično suđenje

U Republici Srbiji, u cilju sprečavanja širenja zaraze i posledica izazvanih virusom SARS-CoV-2, dana 15. marta 2020. godine, doneta je [Odluka o proglašenju vanrednog stanja](#). Ova odluka, kao i brojni drugi propisi doneti u vezi s istom, imali su za posledicu ograničavanje određenih prava građana.

Analiza hronološki prikazuje izmene u obimu uživanja garantovanih prava i način regulisanja izmena tokom prvog meseca vanrednog stanja (15. marta 2020. – 15. aprila 2020. godine), uz ocenu usaglašenosti aktivnosti i mera svih grana vlasti sa zahtevima vladavine prava i principima ograničenja ljudskih prava. Takođe, prikazani su problemi koje su navedene mere i ograničenja stvarali, posebno ranjivim grupama, inicijative i predlozi podneti državnim organima da se problemi reše ili ublaže, kao i odgovor države na inicijative.

Analiza je sprovedena uz podršku Tima Ujedinjenih nacija za ljudska prava u Srbiji. Izneta mišljenja ne odražavaju neophodno i stavove Ujedinjenih nacija.

Proglašenje vanrednog stanja

Član 200 [Ustava Republike Srbije](#) predviđa da kada javna opasnost ugrožava opstanak države ili građana, Narodna skupština proglašava vanredno stanje. Isti član predviđa da kad Narodna skupština nije u mogućnosti da se sastane, odluku o proglašenju vanrednog stanja donose zajedno predsednik Republike, predsednik Narodne skupštine i predsednik Vlade, pod istim uslovima kao i Narodna skupština, a da u tom slučaju mere kojima se odstupa od ljudskih i manjinskih prava može propisati Vlada, uredbom, uz supotpis predsednika Republike. Mere odstupanja od ljudskih i manjinskih prava koje propiše Narodna skupština ili Vlada važe najduže 90 dana, a po isteku ovog roka mogu se obnoviti pod istim uslovima.

Dana 10. marta 2020. godine, Vlada RS donela je [Odluku o proglašenju bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 zaraznom bolešću](#). Ova odluka osnov je za primenu člana 52 stav 1 tačke a [Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti](#), koja propisuje da ministar može na osnovu predloga Komisije i Zavoda da naredi zabranu okupljanja na javnim mestima, te 12. marta 2020. godine ministar zdravlja donosi [Naredbu o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u zatvorenom prostoru](#) u čijoj tački 1 stoji da se radi sprečavanja širenja zarazne bolesti COVID-19 zabranjuju javna okupljanja na celoj teritoriji Republike Srbije na javnim mestima u zatvorenim prostorima kada se okuplja više od 100 ljudi. Bez formalnog pisanog obrazloženja, predsednik Republike, predsednik Narodne skupštine i predsednik Vlade 15.03.2020. godine donose Odluku o proglašenju vanrednog stanja, na osnovu koje su propisivane mere odstupanja od ljudskih prava.¹

Osnovna pravila u pogledu ograničavanja prava

U pogledu opšteg ograničenja prava, *Ustav Republike Srbije* u članu 20 propisuje da ljudska i manjinska prava zajemčena Ustavom mogu zakonom biti ograničena ako ograničenje dopušta Ustav,² u svrhe radi kojih ga Ustav dopušta, u obimu neophodnom da se ustavna svrha ograničenja zadovolji u demokratskom društvu i bez zadiranja u suštinu zajemčenog prava. [Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima](#) u članu 4 navodi kao osnov ograničenja ljudskih prava izvanrednu javnu opasnost proglašenu zvaničnim putem. Mere kojima se ograničavaju prava moguće su u obimu strogo određenom zahtevima situacije, ne mogu biti nespojive s drugim obavezama koje nameće međunarodno pravo i sa sobom ne mogu povlačiti diskriminaciju. Ustav Srbije propisuje da je zabranjena svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta, kao i da se ne smatraju diskriminacijom posebne mere koje Republika Srbija može uvesti radi postizanja pune ravnopravnosti lica ili grupe lica koja su suštinski u nejednakom položaju sa ostalim građanima. [Zakon o zabrani diskriminacije](#) propisuje da izrazi "diskriminacija" i "diskriminatorско postupanje" označavaju svako **neopravdano pravljenje razlike** ili **nejednako postupanje**, odnosno propuštanje, u

¹ Predsednica Narodne skupštine je dala pisani odgovor 23.3.2020. g. opozicionim poslanicima da je ona dala predlog da se Narodna skupština ne sastaje, zbog zabrane okupljanja. Dostupno na: <https://dostajebilo.rs/wp-content/uploads/2020/03/Odgovor-Maje-Gojkovic.pdf> (pristupljeno 24.4.2020. godine).

² Prava koja nije moguće ograničiti su: pravo na dostojanstvo i slobodan razvoj ličnosti; pravo na život; pravo na fizički i psihički integritet ličnosti; zabrana ropstva i prinudnog rada; prava vezana za postupanje s licem lišenim slobode (uvažavanje dostojanstva ličnosti, zabrana nasilja i iznuđivanja iskaza); **pravo na pravično suđenje**; pravo na pravnu sigurnost u kaznenom pravu (pretpostavka nevinosti, nema kazne za delo koje u momentu kada je učinjeno nije bilo krivično delo, nema retroaktivne primene krivičnog zakona, osim ako je to povoljnije za učinioca...); pravo na pravnu ličnost; pravo na državljanstvo; sloboda misli, savesti i veroispovesti; prigovor savesti; sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti; zabrana izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje; pravo na zaključenje braka i ravnopravnost supružnika; sloboda odlučivanja o rađanju; prava deteta; zabrana nasilne asimilacije.

odnosu na lica ili grupe kao i na članove njihovih porodica, ili njima bliska lica, na otvoren ili prikriven način, a koji se zasniva na nekom ličnom svojstvu.

1. Pravo na pravično suđenje

Sadržina prava

Ustav Republike Srbije u članu 32, jemči pravo na pravično suđenje, propisujući da svako ima pravo da **nezavisan**, nepristrasan i zakonom već ustanovljen **sud**, pravično i u razumnom roku, **javno** raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega. Svakome se jemči pravo na besplatnog prevodioca, ako ne govori ili ne razume jezik koji je u službenoj upotrebi u sudu i pravo na besplatnog tumača, ako je slep, gluv ili nem. Javnost se može isključiti tokom čitavog postupka koji se vodi pred sudom ili u delu postupka, samo radi zaštite interesa nacionalne bezbednosti, javnog reda i morala u demokratskom društvu, kao i radi zaštite interesa maloletnika ili privatnosti učesnika u postupku, u skladu sa zakonom. Dodatno, u članu 33 *Ustava RS* propisana su **posebna prava okrivljenog**. Tako, svako ko je okrivljen za krivično delo ima pravo da u najkraćem roku, u skladu sa zakonom, podrobno i na jeziku koji razume, bude obavešten o prirodi i razlozima dela za koje se tereti, kao i o dokazima prikupljenim protiv njega. Svako ko je okrivljen za krivično delo ima pravo na odbranu i **pravo da uzme branioca** po svom izboru, **da s njim nesmetano opšti i da dobije primereno vreme i odgovarajuće uslove za pripremu odbrane**. Okrivljeni koji ne može da snosi troškove branioca, ima pravo na besplatnog branioca, ako to zahteva interes pravičnosti, u skladu sa zakonom. Svako ko je okrivljen za krivično delo, a dostupan je sudu, **ima pravo da mu se sudi u njegovom prisustvu i ne može biti kažnjen, ako mu nije omogućeno da bude saslušan i da se brani**. Svako kome se sudi za krivično delo ima pravo da sam ili preko branioca iznosi dokaze u svoju korist, ispituje svedoke optužbe i da zahteva da se, pod istim uslovima kao svedoci optužbe i u njegovom prisustvu, ispituju i svedoci odbrane. Svako kome se sudi za krivično delo ima pravo da mu se sudi bez odugovlačenja. Lice koje je okrivljeno ili kome se sudi za krivično delo nije dužno da daje iskaze protiv sebe ili protiv lica bliskih sebi, niti da prizna krivicu. Sva prava koja ima okrivljeni za krivično delo ima, shodno zakonu i u skladu sa njim, i fizičko lice protiv koga se vodi postupak za neko drugo kažnjivo delo. *Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima* u članovima 14 i 15 propisuje da su svi jednaki pred sudovima i sudovima pravde. Takođe, predviđa i pravo optuženog za krivično delo da prisustvuje raspravi.

Ovo pravo pored **prava na pristup sudu**, obuhvata i pravo na pravnu pomoć, pravo na sud osnovan zakonom, pravo na nezavisnost i nepristrasnost u suđenju, pravo na procesnu ravnopravnost stranaka, na javnu raspravu, pravo na kontradiktoran postupak, na obrazloženu

odluku, na suđenje u razumnom roku, na efektivno izvršenje presude, kao i pravo na pravnu sigurnost.

Mere koje su donete od početka vanrednog stanja uticale su na ostvarivanje prava na pravično suđenje tokom prvih mesec dana na više načina.

1.1. Pravo na pristup sudu

Pravo na pristup sudu se, u toku vanrednog stanja, sagledava iz perspektive faktičkog rada pravosudnih institucija, mogućnosti fizičkog dolaska u sud, odnosno mogućnosti predavanja podnesaka za sud u cilju ostvarivanja svojih prava i obaveza.

Rad pravosudnih institucija

[Uredbom o organizovanju rada poslodavaca za vreme vanrednog stanja³ od 16. marta 2020.](#) predviđeno je da je poslodavac dužan da omogući zaposlenima obavljanje poslova na daljinu i rad od kuće na svim radnim mestima na kojima je moguće organizovati takav rad. Ukoliko takav rad nije predviđen, poslodavac može rešenjem omogućiti zaposlenom obavljanje poslova van prostorije poslodavca ukoliko to organizacioni uslovi dozvoljavaju. Takođe, ustanovljena je dužnost poslodavca da u cilju osiguranja zaštite i zdravlja zaposlenih, radno angažovanih i stranaka obezbedi sve opšte, posebne i vanredne mere koje se odnose na higijensku sigurnost objekata i lica u skladu sa *Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti* i da za zaposlene i radno angažovane, koji su u neposrednom kontaktu sa strankama ili dele radni prostor sa više lica obezbede dovoljne količine zaštitne opreme u skladu sa posebnim propisima.

Ministar pravde je dana 17. marta 2020. donela [Preporuke za rad sudova i javnih tužilaštava za vreme vanrednog stanja proglašenog 15. marta 2020. godine.](#) U tački 1. se preporučuje da za vreme vanrednog stanja sudije Vrhovnog kasacionog suda, Privrednog apelacionog suda i apelacionih sudova, rad po predmetima obavljaju kod kuće, izuzev kada je neophodno da se održe sednice sudskih veća i u drugim hitnim predmetima. Sudije viših, osnovnih, privrednih i prekršajnih sudova rad po predmetima obavljaju u zgradi suda, osim ako je moguće obavljanje poslova od kuće, po odluci predsednika suda. Predsednicima sudova se preporučuje da donesu uputstva u skladu sa zakonom i Sudskim poslovníkom. Neposredna komunikacija stranaka sa prvostepenim sudovima predviđena je u slučajevima koja ne trpe odlaganja, za drugostepene sudove pismena se isključivo predaju putem pošte, a informacije o predmetima poseduje sajt Ministarstva pravde portal.sud.rs.

³ (Sl. glasnik RS br. 31/20)

Povodom obraćanja Advokatske komore Srbije i Advokatske komore Vojvodine i različitog tumačenja tačaka 6. i 7. navedenih Preporuka, donet je [Zaključak Visokog saveta sudstva od 18. marta 2020. godine](#), prema kome će se **u toku vanrednog stanja održavati samo suđenja koja ne trpe odlaganja**. U svim ostalim predmetima počev od 19.3.2020, pa do okončanja vanrednog stanja, glavni pretresi/ročišta se odlažu.

U krivičnoj materiji, suđenja u prvom stepenu koja ne trpe odlaganja su ona:

- ❖ u kojima je određen pritvor ili se traži određivanje pritvora,
- ❖ koja se vode za krivična dela iz čl. 245, 248 i 249 KZ,
- ❖ prema maloletnim učinocima krivičnih dela, odnosno gde je oštećeni maloletno lice u vezi kriv. dela protiv polne slobode iz Glave 18. KZ,
- ❖ koja se odnose na nasilje u porodici,
- ❖ u kojima postoji opasnost od zastarelosti,
- ❖ za krivična dela izvršena za vreme vanrednog stanja i u vezi sa vanrednim stanjem i
- ❖ u kojima se odlučuje o zabrani rasturanja štampe i širenja informacija u sredstvima javnog informisanja.

U građanskoj materiji suđenja koja ne trpe odlaganja su ona:

- ❖ u kojima treba odlučiti o privremenoj meri,
- ❖ u kojima se odlučuje o merama zaštite od nasilja u porodici,
- ❖ u kojima se odlučuje o zadržavanju u zdravstvenoj ustanovi koja obavlja delatnost u oblasti neuropsihijatrije i
- ❖ izvršenje isprava u vezi sa porodičnim odnosima.

Kao odgovor na apel Društva sudija Srbije⁴, doneta je [Uredba o rokovima u sudskim postupcima za vreme vanrednog stanja proglašenog 15. marta 2020. godine](#)⁵ od 20. marta 2020. godine, prema kojoj rokovi za podnošenje tužbe u parničnom postupku, privatne tužbe u krivičnom postupku, predloga za pokretanje vanparničnog postupka ili postupka izvršenja i obezbeđenja, podnošenje tužbe u upravnom sporu i podnošenje ustavne žalbe, kao i rokovi za izjavljivanje pravnih lekova i sredstava ili za preduzimanje drugih pravnih radnji, prestaju teći za vreme vanrednog stanja. Takođe, u krivičnom i prekršajnom postupku, kao i u postupku za privredne prestupe, rokovi za izjavljivanje žalbe za odluke kojima se postupak okončava – prestaju da teku za vreme vanrednog stanja. **Ova Uredba je važna za očuvanje prava na pristup sudu, naročito onih koji nisu imali mogućnost kretanja za vreme vanrednog stanja.**

⁴ Vidi: <https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/260320/260320-vest2.html> (pristupljeno 24.4.2020. godine).

⁵ (Sl. glasnik RS, br. 38/20.)

- 24. marta. 2020. godine je doneta [Uredba o primeni rokova u upravnim postupcima za vreme vanrednog stanja](#) prema kojoj stranke u postupcima pred državnim organima i organizacijama, organima i organizacijama pokrajinske autonomije i jedinicama lokalne samouprave, ustanovama, javnim preduzećima, posebnim organima preko kojih se ostvaruje regulatorna funkcija i pravnim i fizičkim licima kojima su poverena javna ovlašćenja, za vreme vanrednog stanja u Republici Srbije ne mogu snositi posledice svog nepostupanja u rokovima propisanim ili određenim u skladu sa zakonima kojima se uređuje upravni postupak ili posebni upravni postupci.

Pandemija je donela niz problema i veliki broj građana se obraćao YUCOM-u tražeći savet kako da zaštite svoja prava. Veliki problem su predstavljale česte izmene i dopune propisa usled kojih građani nisu adekvatno bili upoznati sa svojim pravima i obavezama, iako su sankcije za kršenje istih često bile veoma stroge i visoke.

*Veliki broj građana nam se obraćao sa pitanjima u vezi sa obavezom samoizolacije u kućnim uslovima i posledicama kršenja iste. Dok mnogi građani nisu bili sigurni da li su obavezi da poštuju samoizolaciju, drugi su nam se obraćali u vezi sa odlaskom na sahranu preminulog supruga, obezbeđivanjem neodložne zdravstvene nege, promenom mesta samoizolacije nakon isteka zakupa stana, dostavom hrane, prijavom krađe i drugim problemima. Kao i pre uvođenja vanrednog stanja u praksi YUCOM-a su prednjačila pitanja u vezi sa radnim pravom, otkazom ugovora o radu, smanjivanjem zarade i korišćenjem godišnjeg odmora. Novina su bila pitanja u vezi obezbeđivanjem zaštitne opreme na radnom mestu, pravima hroničnih bolesnika kao rizične kategorije i mogućnošću roditelja da odsustvuju sa posla radi čuvanja dece mlade od 12 godina. **Bitno je napomenuti da sudovi, osim po zahtevima za donošenje privremenih mera nisu postupali, tako da su brojni građani koji su izgubili posao u toku epidemije, ili im je uskraćeno pravo na zaradu za izvršeni rad ili neko drugo pravo iz radnog odnosa, morali da potraže alternativna pravna sredstva za rešenje svoje ekonomske situacije.***

Posebno su se istakla i pitanja roditelja u vezi sa omogućavanjem vidanja dece tokom trajanja policijskog časa ali i plaćanjem zakonskog izdržavanja s obzirom da su mnogi roditelji ostali bez zaposlenja i prihoda. Takođe i pored uputstva Komore javnih izvršitelja u vezi sa privremenim odlaganjem izvršenja tokom trajanja vanrednog stanja obraćali su nam se građani sa navodima da se se njihovih penzija i dalje skida novac.

1.2. Zaštita žrtava

Zabrana kretanja, kao i izricanje brojnih mera izolacije, otvorile su brojna pitanja koja se odnose na zaštitu oštećenih u postupku, a najviše žrtava porodičnog nasilja. Pitanja se odnose na način realizacije hitnih mera, naročito hitne mere udaljenja učinioca porodičnog nasilja iz stana. Komitet

pravnik za ljudska prava – YUCOM je dana 1. aprila 2020. godine uputio Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja MUP-u Republike Srbije sa pitanjem koliko su hitnih mera po osnovu Zakona o sprečavanju nasilja u porodici⁶ naredili pripadnici MUP-a u toku prve dve nedelje vanrednog stanja, ali odgovor MUP-a nismo dobili. Prema podacima koje je iznela organizacija Autonomni ženski centar, broj novo prijavljenih slučajeva nasilja u porodici u Grupi za koordinaciju i saradnju je prepolovljen⁷. Na opasnost od zanemarivanja prava žrtava u vreme epidemije ukazano je u više međunarodnih apela:

- Ekspertkinje UN pozivaju na urgentne mere za ublažavanje povećanog rizika od nasilja prema deci⁸
- Države moraju sprečiti nasilje u porodici u kontekstu ograničenog prava na kretanje za vreme epidemije COVID-19⁹
- Opšti komentar Komiteta UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava¹⁰

Budući da su sudovi i tužilaštva postupali samo u hitnim predmetima, lica koja su bila žrtve drugih krivičnih dela (dela koja ne predstavljaju nasilje u porodici ili krivična dela u kojima osumnjičenom nije određen pritvor) moraće da sačekaju sudsku zaštitu svojih prava nakon isteka vanrednog stanja.

1.3. Pravo na nezavisnost i nepristrasnost u suđenju

Ministarstvo pravde uputilo je 17. marta 2020 pravosudnim organima u Srbiji preporuke za postupanje u slučajevima u kojima lica, ne poštujući mere samoizolacije, **čine krivično delo Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vreme epidemije i krivično delo Prenošenje zarazne bolesti za vreme vanrednog stanja**.¹¹ Preporučeno je javnim tužilaštvima da obavezno traže određivanje pritvora¹² za sva lica koja prekrše meru samoizolacije, koji im je određena od strane

⁶ (Sl. glasnik RS br. 94/16)

⁷ Vidi: <https://www.womenngo.org.rs/vesti/1576-saopštenje-za-javnost-zastita-i-podrska-zenama-zrtvama-nasilja-tokom-prvih-mesec-dana-vanrednog-stanja#ftn1> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

⁸ Vidi: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25778&LangID=E> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

⁹ Vidi: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25749&LangID=E> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

¹⁰ Vidi: <https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/GC7April2020.docx> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

¹¹ Vidi:

<https://www.mpravde.gov.rs/files/PREPORUKE%20ZA%20RAD%20SUDOVA%20I%20JAVNIH%20TUŽILAŠTAVA%20ZA%20OVREME%20VANREDNOG%20STANJA%202020.pdf>

¹² Prema Zakoniku o krivičnom postupku, član 211, pritvor se može odrediti protiv lica za koje postoji osnovana sumnja da je učinilo krivično delo ako: 1) se krije ili se ne može utvrditi njegova istovetnost ili u svojstvu optuženog očigledno izbegava da dođe na glavni pretres ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bekstva; 2) postoje okolnosti koje ukazuju da će uništiti, sakriti, izmeniti ili falsifikovati dokaze ili tragove krivičnog dela ili ako osobite okolnosti ukazuju da će ometati postupak uticanjem na svedoke, saučesnike ili prikrivače; 3) osobite okolnosti ukazuju da će u kratkom vremenskom periodu ponoviti krivično delo ili dovršiti pokušano krivično delo ili učiniti krivično delo kojim preti; 4) je za krivično delo koje mu se stavlja na teret propisana kazna zatvora preko deset godina, odnosno kazna zatvora preko pet godina za krivično delo sa elementima nasilja ili mu je presudom

nadležnih institucija (Ministarstva zdravlja, Ministarstva unutrašnjih poslova). Uprava za izvršenje krivičnih sankcija Ministarstva pravde, obezbedila je tri posebna objekta u okviru Uprave u kojima će biti smeštena gore navedena lica. Ovi objekti se nalaze u Vršcu, Požarevcu i Pirotu, a obezbeđivaće ih pripadnici zatvorske straže i policije.

Nadležni organi prilikom određivanja pritvora neće uzimati u obzir samo rokove po *Zakoniku o krivičnom postupku*, već i zdravstvene karantinske propise.

Takođe, Ministarstvo pravde dalo je preporuku¹³ i Republičkom javnom tužiocu, da u slučaju nepostupanja po navedenim uputstvima podnese disciplinsku prijavu protiv nadležnog javnog tužioca, odnosno zamenika javnog tužioca.¹⁴

U vanrednom stanju, doneta su u prvih mesec dana, tri Opšte obavezna uputstva Republičkog javnog tužioca - dva uputstva se odnose na organizaciju rada tužilaštva sa namerom očuvanja zdravlja zaposlenih, a jedno [uputstvo](#) na uspostavljanje politike krivičnog progona za krivična dela *Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vreme epidemije* iz čl. 248 KZ¹⁵ i *Izazivanje panike i nereda* iz čl. 343 KZ¹⁶.

Javni funkcioneri se nisu suzdržavali od najavljivanja najstrožijeg kažnjavanja za kršenje mera propisanih u vreme epidemije i mešanja u slobodno sudijsko uverenje. Predsednik Srbije¹⁷ i Ministar unutrašnjih poslova¹⁸ su izjavili da će oni koji krše samoizolaciju biti najstrože kažnjeni. Mediji su svakodnevno objavljivali informacije o broju pritvorenih lica. Pritvorski razlog u najvećem broju slučajeva predstavljale su osobite okolnosti koje ukazuju da će osumnjičeni u kratkom vremenskom periodu ponoviti krivično delo.

prvostepenog suda izrečena kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, a način izvršenja ili težina posledice krivičnog dela su doveli do uznemirenja javnosti koje može ugroziti nesmetano i pravično vođenje krivičnog postupka.

¹³ Vidi: <https://www.mpravde.gov.rs/sr/obavestjenje/29543/poostavanje-sankcija-za-lica-koja-prekrse-mere-samoizolacije-.php> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

¹⁴Vidi:

<https://www.rts.rs/page/stories/sr/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3134/koronavirus-u-srbiji/3895281/kršenje-samoizolacije-pritvor.html> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

¹⁵ Kazna do tri godine zatvora ili novčana kazna zaprečena je onome ko za vreme epidemije kakve opasne zarazne bolesti ne postupa po propisima, odlukama ili naredbama kojima se određuju mere za njeno suzbijanje ili sprečavanje.

¹⁶ Osnovni oblik krivičnog dela izazivanje nereda i panike čini lice koje iznošenjem ili ponošenjem lažnih vesti ili tvrdnji izazove paniku ili teže narušavanje javnog reda ili mira ili osujeti ili značajnije omete sprovođenje odluka i mera države. Kazna za osnovni oblik je zatvor od 3 meseca do 3 godine i novčana kazna. Kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela propisuje drugi stav člana, koji predviđa da će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina, onaj ko izazove paniku i nered putem sredstava javnog informisanja ili sličnih sredstava ili na javnom skupu. Ovaj oblik često se vrši putem društvenih mreža. S obzirom na to da je građanima usled mera zbog Korone virusa kretanje ograničeno, a da verovatno mnogi domovi imaju pristup internetu, te da građani sve više komuniciraju putem društvenih mreža, opasnost od izvršenja ovog krivičnog dela na ovaj način je izvesna.

¹⁷ Vidi: <https://www.espreso.rs/vesti/hronika/531453/kazna-za-kršenje-propisa-za-vreme-epidemije-i-12-godina-evo-u-kom-slučaju-se-izrice%20> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

¹⁸ Vidi: <https://mondo.rs/Info/Drustvo/a1302713/nebojsa-Stefanovic-korona-virus-kršenje-samoizolacije.html> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

**Broj pritvorenih lica u posebnim jedinicama Uprave za izvršenje krivičnih sankcija
zbog kršenja mera samoizolacije¹⁹**

24. mart	25. mart	26. mart	27. mart	28. mart	30. mart	31. mart	4. april
75	90	108	112	119	129	137	139

Dana 15. aprila 2020. godine, JUKOM je kroz monitoring suđenja dobio informaciju da se suđenja putem Skajpa više neće odvijati, s obzirom da je na predlog tužilaštva, Osnovni sud u Somboru ukinuo meru pritvora za 7 lica. Od tada počinje i da se smanjuje broj pritvorenih lica.

Ipak, prema saopštenju pravosudnih institucija, nisu svim licima izrečene mere pritvora, što znači da nisu u potpunosti poštovane preporuke Ministarstva pravde ali i da je broj procesuiranih lica veći od broja pritvorenih lica.²⁰ 27. marta 2020. godine je Drugo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu procesuiralo ukupno 15 osoba zbog nepostupanja po zdravstvenim propisima za vreme epidemije, gde je sa jednim licem zaključen sporazum o priznanju krivice, prema šest okrivljenih je izrečena mera zabrane napuštanja stana (kućni pritvor), protiv šest je podneta prekršajna prijava, dok će jedno lice biti saslušano u tužilaštvu. Takođe, 6. aprila Osnovni sud u Novom Sadu je izvestio da su protiv 46 lica podneti optužni predlozi zbog nepostupanja po zdravstvenim propisima za vreme epidemije, od kojih je 14 zbog kršenja mera samoizolacije. Protiv 37 lica je određena mera zabrane napuštanja stana, dok je protiv 9 lica određen pritvor i ova lica su smeštena u pritvorske jedinice sa posebnim sanitarnim-karantinskim merama u Vršcu i Požarevcu.²¹ Osnov lišenja slobode je u svim ovim slučajevima bio opasnost od ponavljanja krivičnog dela, odnosno moguće širenje zaraze COVID-19 od strane lica za koja po povratku iz inostranstva nije bilo sigurno da li su prenosioci virusa. Iako je ovaj osnov mogao da bude jednostavno isključen testiranjem pritvorenika, prema dostupnim informacijama to nije učinjeno, a u pojedinim slučajevima se tužilaštvo žalilo na odluke o ukidanju pritvora čak i nakon isteka roka za obaveznu izolaciju u kućnim uslovima²², odnosno kada je već bilo izvesno da pritvorenik nije bio zaražen.

¹⁹ Vidi: <https://www.mpravde.gov.rs/sr/vest/29668/u-pritvoru-75-lica-zbog-krsenja-mera-samoizolacije.php>;
<http://www.politika.rs/sr/clanak/450790/Hronika/U-pritvoru-90-ljudi-zbog-krsenja-mera-samoizolacije>;
<https://www.mpravde.gov.rs/sr/vest/29671/saslanja-za-lica-koja-su-prekrsila-meru-samoizolacije-putem-video-linka.php>;
<https://www.rts.rs/page/stories/ci/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3145/zivot-u-vreme-pandemije/3903697/srbija-koronavirus-presuda.html>;
<https://www.mpravde.gov.rs/sr/vest/29671/saslanja-za-lica-koja-su-prekrsila-meru-samoizolacije-putem-video-linka.php>;
http://rtv.rs/sr_ci/vojvodina/banat/sudjenje-za-krsenje-samoizolacije-u-pancevu-odloženo-za-sredu_1108322.html;
<http://www.politika.rs/sr/clanak/451291/Hronika/Iako-svi-idu-u-pritvor-i-dalje-ima-onih-koji-krse-samoizolaciju>
 (pristupljeno 29.4.2020. godine).

²⁰Vidi:<https://www.rts.rs/page/stories/ci/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3131/koronavirus-u-srbiji/3912522/samoizolacija-krsenje-pritvor.html> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

²¹ Vidi: <https://www.kurir.rs/vesti/srbija/3442173/u-novom-sadu-zakazano-prvih-6-sudjenja-preko-skajpa-nisu-postovali-mere-vanrednog-stanja> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

²² Vidi: <http://rs.n1info.com/Vesti/a591673/Jovana-Popovic-o-vremenu-u-Zabeli.html> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

Visoka komesarka UN za ljudska prava Mišel Bašele je u svom apelu²³ navela: „*U nekim državama, hiljade ljudi su pritvorene zbog kršenja zabrane kretanja, što je i nepotrebno i nebezbedno. Zatvori su visokorizične sredine i države treba da se postaraju da otpuste sve one koji se mogu bezbedno otpustiti, umesto da još više ljudi lišavaju slobode.*“

U *Smernicama Ujedinjenih nacija u pogledu vanrednih mera i COVID-19* navedeno je da kada procenjuju da li je primereno lišiti nekoga slobode, države treba da obrate posebnu pažnju na javnozdravstvene implikacije pretrpanosti ustanova u kojima su lica lišena slobode i na posebne rizike po lica lišena slobode koji su posledica COVID-19. Države treba da lišavaju lica slobode samo kao krajnju meru, u skladu sa osnovima koji su utvrđeni zakonom, i uz odgovarajuće procesne garancije. Lišenje slobode mora da bude primereno, neophodno i srazmerno u datim okolnostima, čak i u vanrednom stanju.²⁴

U tom smislu, preporuka Ministarstva pravde od 17. marta 2020. godine o obaveznom pritvoru, koju su pratile konkretne mere uspostavljanja posebnih jedinica za njihovo izvršenje, kao i poštovanje, u određenoj meri, ovih preporuka od strane pravosudnih institucija je u suprotnosti sa smernicama UN-a.

1.4. Pravo na javnu raspravu i načelo neposredosti

Ministarstvo pravde je 26. marta 2020. godine, uputilo **preporuku sudovima**²⁵ koji je trebalo da vode postupke protiv lica koja su prekršila mere samoizolacije sa preporukom da ta suđenja organizuju putem video linka, u cilju zaštite kako zaposlenih, tako i lica protiv kojih se vodi postupak. Već sutradan, 27. marta 2020. godine, Radio televizija Srbije prenela je **vest o prvim osuđujućim presudama** protiv tri lica. Osnovni sud u Dimitrovgradu doneo je prvostepenu osuđujuću presudu sa kaznom od tri godine zatvora, dok je Osnovni sud u Požarevcu izrekao dve osuđujuće presude, jednu od dve i po godine a drugu od dve godine zatvora protiv dva lica.²⁶

Advokatska komora Srbije je način uvođenja Skajp suđenja na osnovu preporuke Ministarstva pravde i sprovođenje suđenja ocenila kao nezakonito. Kao reakcija na kritiku struke, 1. aprila 2020. godine Vlada Republike Srbije donela je [Uredbu o načinu učešća optuženog na glavnom pretresu u krivičnom postupku koji se održava za vreme vanrednog stanja proglašenog 15. marta 2020. godine](#)²⁷. Imajući u vidu da je Uredba imala dva člana od kojih je jedan regulisao stupanje na snagu

²³ Vidi: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25828&LangID=E> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

²⁴ Vidi: https://www.ohchr.org/Documents/Events/EmergencyMeasures_COVID19.pdf (pristupljeno 29.4.2020. godine).

²⁵ Vidi: <https://www.otvorenavratapравosudja.rs teme/ustavno-pravo/da-li-je-zakonito-i-moguće-suđenje-i-saslušanje-optuženog-putem-video-linka> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

²⁶ <https://www.rts.rs/page/stories/ci/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3145/zivot-u-vreme-pandemije/3903697/srbija-koronavirus-presuda.html> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

²⁷ (Sl. glasnik RS br. 49/20)

Uredbe, a drugi na nivou preporuke predsednicima sudova uređivao pitanje prisustva okrivljenog na pretresu²⁸, Komitet pravnika za ljudska prava je testirao da li su ispunjeni standardi prava na pravično suđenje kroz poštovanje principa javnosti suđenja i obratio se brojnim sudovima sa zahtevom da posmatra ova suđenja. Pojedini sudovi su dopustili praćenje pretresa preko video linka²⁹, dok su drugi insistirali na neposrednom posmatranju pretresa. Neposredno posmatranje pretresa u ovim sudovima nije bilo izvodljivo, budući da je obustavljen međugradski saobraćaj, kao i da se dozvoljavanjem neposrednog posmatranja pretresa praktično dozvoljavalo da više ljudi nego što je neophodno za neometani tok suđenja bude prisutno u sudnici što nije bilo u skladu sa opštim principima očuvanja javnog zdravlja u borbi protiv epidemije. Jednom od sudova smo i uputili dopis, u kom smo zamolili da odluku da nam se ne odobri posmatranje putem konferencijskog poziva ponovo razmotri predsednik suda, ali odgovor nikada nismo dobili.

U onim postupcima i sudovima u kojima nam je posmatranje suđenja putem konferencijske veze preko Skajp aplikacije bilo dozvoljeno, naišli smo na razumevanje potrebe da se dosledno poštuje princip javnosti suđenja i saradnju kako predsednika sudova, tako i postupajućih sudija.

Sam pretres izgledao je tako što je u sudnici bio prisutan postupajući sudija, zapisničar, javni tužilac, branilac okrivljenog i u pojedinim sudnicama lice zaduženo za tehničku podršku. Optuženi se nalazio u pritvoru, gde je, iz posebne prostorije za tu namenu, uspostavljena video veza sa sudom. Za vreme pretresa, sa optuženim je u prostoriji bilo prisutno lice iz obezbeđenja, osim u slučajevima kada je od strane suda odobren poverljiv razgovor između optuženog i branioca, kada bi sud upozorio obezbeđenje da može samo vizuelno da nadzire optuženog. Svi učesnici u postupku, uključujući i optužene imali su odgovarajuću zaštitnu opremu. U pojedinim postupcima u zavisnosti od pozicije kamera u samoj sudnici, optuženi je mogao da vidi samo sudiju, dok je u drugima u vidnom polju optuženi imao i advokata odbrane i javnog tužioca. Uz izuzetak neposrednog prisustva optuženog u sudnici, sam tok postupka je bio uobičajen. U svim postupcima koje smo pratili, uključujući i građane koji su nam se obraćali za pravnu podršku, optuženi su imali izabranog ili dodeljenog branioca. Omogućavan je i poverljiv razgovor sa braniocem putem Skajp aplikacije kada je to bilo zatraženo. Pretres je bio odlagan i iz razloga jer nije bilo dovoljno vremena za odbranu. U zavisnosti od načina održavanja i tehničkih mogućnosti, pravo na kontradiktoran postupak je u nekim slučajevima uvaženo.

²⁸ „U vreme vanrednog stanja proglašenog 15. marta 2020. godine, u krivičnom postupku koji se vodi pred prvostepenim sudom, kada predsednik veća, odnosno sudija pojedinac nađe, da je obezbeđenje prisustva optuženog koji se nalazi u pritvoru, na glavnom pretresu otežano zbog opasnosti od širenja zarazne bolesti, može odlučiti da se učešće okrivljenog na glavnom pretresu obezbedi putem tehničkih sredstava za prenos zvuka i slike, ako je to s obzirom na tehničke uslove moguće”.

²⁹ JUKOM se 02.04. obratio predsednici Osnovnog suda u Somboru radi praćenja suđenja zakazanog preko Skajpa za dan 3.4.2020. godine. Informacije o suđenju JUKOM je dobio nakon što su se građani obratili za pravnu pomoć. Predsednica suda je istog dana dala dozvolu i omogućila posmatranje putem Skajpa.

Visoki savet sudstva doneo je [Zaključak](#) od 9. aprila 2020. u kome se navodi da se suđenja Skajpom može vršiti samo za pritvorena lica za krivična dela iz čl. 245, 248 i 249 KZ. S obzirom da su, prema saznanjima JUKOM-a kroz praćenje suđenja, već od 15. aprila sudovi ukidali meru pritvora, u postupcima u kojima je glavni pretres odložen, nastavak suđenja se odvija redovnim putem.

1.5. Pravo na pravnu pomoć

Tokom vanrednog stanja, zbog velikog broja advokata koji nisu mogli da obavljaju profesiju iz različitih razloga, advokatske komore su preduzele mere da omoguće efikasno dodeljivanje branilaca po službenoj dužnosti.

Lica u pritvoru su mogla da komuniciraju sa braniocima radi pripreme odbrane. Naredbom Direktora Uprave za izvršenje krivičnih sankcija od 30.03.2020.godine je određeno da advokati imaju pravo na posete svojim klijentima u pritvoru samo ako u narednih 7 dana imaju zakazano suđenje u pritvorskom predmetu, ali u maksimalnom trajanju od 30 minuta i uz mogućnost da u tom periodu od sedam dana koriste pravo na posetu svakog dana u cilju pripreme odbrane. Lica u pritvoru su imala zakazana suđenja, a da pre toga nisu imala kontakt sa braniocima.

Zaštitnik građana je zahtevao da se omogući komunikacija između okrivljenog i branioca u posebnoj prostoriji, bez prisustva trećih lica, uz vršenje nadzora samo gledanjem, a ne i slušanjem, bez ograničenja trajanja komunikacije na 30 minuta, u cilju stvaranja neophodnih uslova za obavljanje poverljivog razgovora i pripremanja odbrane okrivljenog.³⁰ Ova preporuka je uvažena.

Službe pravne pomoći u jedinicama lokalne samouprave su pružale podršku putem e-maila.

1.6. Pravo na pravnu sigurnost

Komitetu pravnika za ljudska prava radi pravne podrške obratilo se 12 građana za pravni savet jer su oni ili neko njima blisko lice imali problema zbog podnošenja krivične prijave usled kršenja mere obavezne izolacije u kućnim uslovima. Najveći broj ovih lica tvrdio je da nikada nije dobilo nikakvo rešenje, niti da je potpisalo zapisnik o uručivanju usmenog rešenja. Jedna osoba je tvrdila kako je uhapšena u policijskoj stanici prilikom podnošenja zahteva za izdavanje novih dokumenata, jedno lice da je uhapšeno nakon što mu je policija rekla kako može da izađe i kupi namirnice, a jedno vojno lice da je uhapšeno nakon pomaganja oko opremanja poljske bolnice. Iz ugla pravne sigurnosti naročito je bilo opasno što su pojedina lica kontaktirala sanitarnu inspekciju od koje su dobili podatak

³⁰ Vidi: <https://www.ombudsman.rs/index.php/2011-12-11-11-34-45/6554-ishlj-nj-z-sh-i-ni-gr-d-n-upuc-n-inis-rs-vu-pr-vd>.

da nisu obavezi pridržavanja mere izolacije. Ovaj podatak u trenutku postavljanja pitanja je bio tačan, ali su se odluke naknadno menjale, a lica na koje su se odnosile nisu bila adekvatno informisana o tome. Ovakva praksa izazvala je izuzetno veliku pravnu nesigurnost među građanima, naročito imajući u vidu da se obaveza samoizolacije, u zavisnosti od države iz kojih su naši državljani došli, menjala nekoliko puta, kako su se menjala i žarišta epidemije. Tako su neka lica koja su došla iz zemalja koje ne predstavljaju žarišta, ipak dobila krivične prijave iako nisu znala da imaju obavezu kućne izolacije³¹. Veliki broj lica saznao je da je u obavezi da se pridržava mere izolacije u kućnim uslovima tek nakon telefonskog poziva od strane pripadnika MUP-a prilikom vršenja provere da li je lice kome je izrečena mera kod kuće. Komitet pravnika za ljudska prava se, identifikujući ovo kao sistemski problem, obratio Apelom Kriznom štabu Vlade Republike Srbije, apelujući da se način uručenja usmenih rešenja uskladi sa Zakonom o opštem upravnom postupku, ističući da građani kojima se izriču mere moraju biti obavješteni o tome: na koja lica se mere odnose, razloge za sprovođenje mera, pravima i obavezama lica nad kojim se mere sprovode, trajanju mera i kao i o pravu na pravni lek. Ubrzo nakon ovog apela, javili su nam se građani koji su dobili Obaveštenje o usmenom rešenju od Ministarstva zdravlja prilikom ulaska u zemlju, koje je sadržalo sve informacije koje se odnose na prava građana.

Iz ugla prava na pravnu sigurnost dodatan problem nastao je zbog činjenice da je u period od 18. marta do 9. aprila važila [Naredba o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji RS](#), a da je 21. marta doneta i [Uredba o prekršaju za kršenje Naredbe ministra unutrašnjih poslova o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije](#)³².

Dodatno, član 2. navedene Uredbe propisuje da se za ovaj prekršaj može pokrenuti postupak i u slučaju da je protiv učinioca pokrenut ili je u toku krivični postupak za krivično delo koje obuhvata obeležja tog prekršaja, "bez obzira na zabranu iz člana 8. stav 3. Zakona o prekršajima, što je stvorilo opasnost od dvostrukog kažnjavanja građana – u krivičnom i u prekršajnom postupku, izričito zabranjenu načelom ne bih in idem, a garantovanu članom 34. Ustava Republike Srbije koji propisuje

³¹ Odlukom o proglašenju bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 zaraznom bolešću se najpre davala mogućnost da nadležni organi privremeno zabrane, odnosno ograniče ulazak i kretanje licima koja dolaze iz virusom pogođenih zemalja i regiona u odluci taksativno nabrojanih. U izmeni od 16.03.2020. godine pravi se razlika u tome da li se dolazi iz zemlje žarišta epidemije ili ne, a u zavisnosti od toga određuje se 14 odnosno 28 dana stavljanja pod nadzor i kućnu izolaciju. Dopunom Odluke od 18.03.2020. godine po prvi put se određuje obavezna mera stavljanja pod zdravstveni nadzor u trajanju od 14 dana (izolacija u kućnim uslovima), a izmenom koja je usledila samo dan kasnije uvodi se izraz karantina i određuje ustanova u koju se lica upućuju. Izmenom od 28.03.2020. godine lica koja su zaražena upućuju se u izolaciju u za to predviđene objekte, a licima koja se nalaze u samoizolaciji ista se po isteku produžava za još 14 dana. Izmenom Odluke od 31.03.2020. godine mere karantina u za to u odluci prethodno određenim mestima, ponovo se zamenjuju merom kućne izolacije, a lica koja ulaze u Republiku Srbiju, kod kojih se uočavaju simptomi zarazne bolesti COVID-19, odmah se upućuju u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu <http://www.yucom.org.rs/wp-content/uploads/2020/04/LJUDSKA-PRAVA-I-COVID-19-Analiza-izmena-pravnog-okvira-tokom-vanrednog-stanja-i-uticaj-na-u%C5%BEivanje-ljudskih-prava-final.pdf>

³² (Sl. glasnik RS br. 39/20)

*načelo pravne sigurnosti u kaznenom pravu*³³. Beogradski centar za ljudska prava je podneo inicijativu za ocenu ustavnosti ove odredbe³⁴. Ustavni sud RS nije postupao po ovoj inicijativi.

1.7. Prekršajni postupci

Do 13. aprila 2020. godine prekršajno je kažnjeno 3 330 građana po različitim pravnim osnovima koji su vezani za zabranu kretanja u periodu epidemije novčanim kaznama u ukupnom iznosu od 136 miliona dinara³⁵. Bitno je napomenuti da je *Uredbom o prekršaju za kršenje Naredbe ministra unutrašnjih poslova o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije* propisana novčana kazna u iznosu od 50.000 do 150.000 dinara što nije primereno životnom standardu u Srbiji. Prema *Smernicama Ujedinjenih nacija u pogledu vanrednih mera i COVID-19* novčane kazne treba da budu u skladu sa težinom učinjenog prestupa. Prilikom odmeravanja odgovarajućeg iznosa novčane kazne, treba uzeti u obzir lične prilike, uključujući i rodno specifične efekte. To je od posebnog značaja za nezaposlena lica ili lica koja ne ostvaruju prihod zbog vanrednih mera.

Budući da je doneta *Uredba o rokovima u sudskim postupcima za vreme vanrednog stanja*, prema kojoj u ovim slučajevima rokovi za žalbu ne teku, opravdano se postavlja pitanje šta će se dogoditi sa eventualnim postupcima po žalbama koje budu izjavljene nakon ukidanja vanrednog stanja, kada će po sili Ustava prestati da važe i akti doneti u toku vanrednog stanja koji su poslužili kao osnov za prekršajno kažnjavanje građana.

Dodatak: Relevantni propisi koji su doneti od trenutka proglašenja bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 zaraznom bolešću

³³ Vidi: <http://www.bgcentar.org.rs/podneta-inicijativa-ustavnom-sudu-za-ocenu-ustavnosti-i-saglasnoti-sa-evropskom-konvencijom-o-ljudskim-pravima-clana-2-uredbe-o-preksaju-za-krsenje-naredbe-ministra-unutrasnjih-poslova-o-ogranicenju/> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

³⁴ Vidi: <http://www.bgcentar.org.rs/podneta-inicijativa-ustavnom-sudu-za-ocenu-ustavnosti-i-saglasnoti-sa-evropskom-konvencijom-o-ljudskim-pravima-clana-2-uredbe-o-preksaju-za-krsenje-naredbe-ministra-unutrasnjih-poslova-o-ogranicenju/> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

³⁵ Vidi: <https://mondo.rs/Info/Drustvo/a1310619/Policijski-cas-za-vikend-preksilo-800-ljudi-Stefanovic.html> (pristupljeno 29.4.2020. godine).

Relevantni propisi koji su doneti od trenutka proglašenja bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 zaraznom bolešću

10. mart 2020.	Odluka o proglašenju bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 zaraznom bolešću ³⁶
12. mart 2020.	Naredba o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u zatvorenom prostoru ³⁷ Odluka o zatvaranju graničnih prelaza ³⁸
14. mart 2020.	Naredba o zabrani poseta i ograničenju kretanja u objektima ustanova za smeštaj starih lica ³⁹
15. mart 2020.	Naredba o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u zatvorenom prostoru ⁴⁰ Odluka o proglašenju vanrednog stanja ⁴¹ Odluka o ograničenju visine cena osnovnih životnih namirnica i zaštitne opreme ⁴²
16. mart 2020.	Uredbu o organizovanju rada poslodavaca za vreme vanrednog stanja ⁴³ Uredba o merama za vreme vanrednog stanja ⁴⁴ Rešenje o prekidu svih izbornih radnji u sprovođenju izbora za narodne poslanike Narodne skupštine, raspisanih za 26. april 2020. godine ⁴⁵ Odluka o privremenom ograničavanju kretanja tražilaca azila i iregularnih migranata smeštenih u centrima za azil i prihvatnim centrima u Republici Srbiji ⁴⁶
17. mart 2020.	Naredba o organizovanju i sprovođenju mere karantina ⁴⁷
18. mart 2020.	Naredba o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije ⁴⁸ Odluka o ograničenju visine cena i marži osnovnih životnih namirnica i zaštitne opreme ⁴⁹ Zaključak Visokog saveta sudstva od 18.3.2020
19. mart 2020.	Odluka o zatvaranju svih graničnih prelaza za ulazak u Republiku Srbiju ⁵⁰
20. mart 2020.	Uredba o rokovima u sudskim postupcima za vreme vanrednog stanja proglašenog 15. marta 2020 ⁵¹ Uredba o korišćenju finansijskih sredstava budžeta Republike Srbije za vreme vanrednog stanja nastalog usled bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 ⁵²

³⁶ (Sl. glasnik RS br. 23/2020, 24/20, 27/20, 28/20, 30/20, 32/20, 35/20, 37/20, 38/20, 39 /20, 43 /20, 45/20, 48/20, 49 /20, 59/20, 60/20)

³⁷ (Sl. glasnik RS br. 25/20)

³⁸ (Sl. glasnik RS br. 25/20, 27/20, 35/20 i 47/20)

³⁹ (Sl. glasnik RS br. 28/20)

⁴⁰ (Sl. glasnik RS br. 30/20)

⁴¹ (Sl. glasnik RS br. 29/20)

⁴² (Sl. glasnik RS br. 30/20)

⁴³ (Sl. glasnik RS br. 31/20)

⁴⁴ (Sl. glasnik RS br. 31/20, 36/20, 38/20, 39/20, 43/20, 47/20, 49/20, 53 /20, 56/20, 57/20, 58/20, 60/20)

⁴⁵ (Sl. glasnik RS br. 32/20)

⁴⁶ (Sl. glasnik RS br. 32/20)

⁴⁷ (Sl. glasnik RS br. 33/20)

⁴⁸ (Sl. glasnik RS br. 34/20, 39/20, 40/20, 46/20, 50/20)

⁴⁹ (Sl. glasnik RS br. 35/20, 55/20, 57/20)

⁵⁰ (Sl. glasnik RS br. 37/20)

⁵¹ (Sl. glasnik RS br. 38/20)

⁵² (Sl. glasnik RS br. 38/20)

Analiza izmene pravnog okvira tokom vanrednog stanja i uticaj na uživanje ljudskih prava

<p>21. mart 2020.</p>	<p>Odluka o ograničenju pružanja usluga u oblasti trgovine na malo, koje obuhvataju prodaju robe i vršenje usluga u trgovinskim centrima i lokalima u koje se ulazi iz zatvorenog prostora⁵³ Uredba o prekršaju za kršenje Naredbe ministra unutrašnjih poslova o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije⁵⁴ Naredba o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u zatvorenom prostoru⁵⁵</p>
<p>22. mart 2020.</p>	<p>Uredba o ograničavanju maloprodajne cene zaštitnih sredstava za vreme vanrednog stanja nastalog usled bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2⁵⁶</p>
<p>24. mart 2020.</p>	<p>Uredba o primeni rokova u upravnim postupcima za vreme vanrednog stanja⁵⁷ Uredbu o posebnim tehničkim zahtevima, standardima i primeni medicinskih sredstava za vreme vanrednog stanja nastalog usled bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2⁵⁸ Odluku o statusu stranih državljana u Republici Srbiji za vreme vanrednog stanja⁵⁹</p>
<p>01. april 2020.</p>	<p>Uredba o načinu učešća optuženog na glavnom pretresu u krivičnom postupku koji se održava za vreme vanrednog stanja proglašenog 15. marta 2020. godine⁶⁰</p>
<p>07. april 2020.</p>	<p>Uredba o dodatnom zaduživanju za vreme vanrednog stanja nastalog usled bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 uzimanjem kredita, emitovanjem državnih hartija od vrednosti na domaćem i međunarodnom finansijskom tržištu i davanjem garancija Republike Srbije⁶¹</p>
<p>09. april 2020</p>	<p>Zaključak Visokog saveta sudstva od 9.4.2020</p>

⁵³ (Sl. glasnik RS br. 39/20)

⁵⁴ (Sl. glasnik RS br. 39/20)

⁵⁵ (Sl. glasnik RS br. 39/20)

⁵⁶ (Sl. glasnik RS br. 40/20, 43/20 I 48/20 i 59/20)

⁵⁷ (Sl. glasnik RS br. 41/20 i 43/20)

⁵⁸ (Sl. glasnik RS br. 41/20)

⁵⁹ (Sl. glasnik RS br. 41/20)

⁶⁰ (Sl. glasnik RS br. 49/20)

⁶¹ (Sl. glasnik RS br. 52/20)